

KSIĘGA STADNA KONI RASY ARDEN POLSKI

PROGRAM HODOWLI

Opracował zespół w składzie:

- 1) prof. Zbigniew Jaworski
- 2) dr Ewa Jastrzębska
- 3) Wiesław Niewiński
- 4) Marek Morawiec
- 5) Andrzej Stasiowski
- 6) Henryk Kuhn
- 7) Andrzej Derlecki
- 8) Henryk Strzelecki

Redakcja i opracowanie techniczne – Polski Związek Hodowców Koni

Warszawa 2015

1. Wprowadzenie

Konie ardeńskie hodowane w naszym kraju bardzo dobrze zaadaptowały się do biotopu polskich ziem. W latach powojennych odegrały znaczącą rolę w tworzeniu i doskonaleniu populacji polskich koni zimnokrwistych. Początkowo import koni ardeńskich był spontaniczny i niezbyt wielki, wynikający z upodobań hodowców oraz potrzeb doskonalenia masowego pogłowia. Ich cechy fenotypowe oraz bardzo dobry ruch sprawiły, iż polscy hodowcy zainteresowali się tą rasą. Obecnie pogłowie koni ardeńskich znacznie wzrosło, ze względu na dużą liczbę koni urodzonych w Polsce z kojarzenia ardenów importowanych oraz klaczy krajowych z importowanymi ogierami ardeńskimi. Hodowlą koni ardeńskich zajmuje się w Polsce ponad 200 hodowców z różnych regionów. Odpowiedni kaliber, umięśnienie oraz ruch koni ardeńskich sprawiły, iż konie tej rasy są chętnie poszukiwaną przez polskich hodowców rasą koni zimnokrwistych w Europie. Liczebność koni ardeńskich w naszym kraju, czynnych w hodowli, określana jest na ok. 300 osobników, w tym 40 ogierów wpisanych do księgi polskiego konia zimnokrwistego, stąd istnieje potrzeba utworzenia w Polsce odrębnej księgi stadnej dla tej rasy.

2. Cel hodowlany

Koń ardeński ma wszechstronne możliwości wykorzystania potencjału użytkowego. Do dziedzin, w których może być użytkowany zaliczamy rolnictwo i leśnictwo. Wykorzystanie nowoczesnych maszyn konnych daje możliwości roboczego użytkowania tych koni w realiach XXI wieku. Koń ardeński świetnie pasuje do rolnictwa ekologicznego, małych rodzinnych gospodarstw lub gospodarstw położonych w podgórskich terenach. Wykorzystanie jego potencjału odbywa się w leśnictwie, na terenach których trudno pracować maszynami mechanicznymi, jak również w pielęgnacji drzewostanów w parkach miejskich lub na terenach chronionych, gdzie szczególnie ważne jest zachowanie ciszy i walorów naturalnych. Konie te z powodzeniem sprawdzają się w szeroko pojętej rekreacji, wożąc turystów zaprzęgami lub nosząc na swym wygodnym grzbiecie uczących się adeptów sztuki jeździeckiej. Koń ardeński może być także terapeutą tworząc zespół wraz z wykwalifikowanym hipoterapeutą. Konie ardeńskie cechują takie zalety jak: zrównoważony temperament, łagodny charakter i chęć do współpracy z człowiekiem, które pozwalają na bezpieczne zajęcia, co w pracy ze zwierzętami jest ogromnie ważne. Czystość środowiska oraz naturalny sposób żywienia sprawiają, iż konie te są poszukiwanym towarem rzeźnym. Mięso końskie posiada wiele cennych walorów dietetyczno-smakowych, co sprawia, że jest poszukiwane na rynkach Europy Zachodniej. Przedstawione cele hodowlane określają kierunki doskonalenia, a także będą wpływać na rozwój rasy, jak i całej populacji koni zimnokrwistych.

3. Wzorzec rasy, budowa, pokrój oraz minimalne wymagania co do wartości użytkowej

Konie wpisywane do księgi powinny charakteryzować się ściśle określonym wzorcem, spełniając poniższe wymagania.

Koń rasy arden polski musi być harmonijny w liniach, głęboki, szeroki, dobrze umięśniony i mocny.

Dopuszczalne maści to: gniada, gniado-dereszowata, kasztanowata, kasztanowato-dereszowata, siwa, skarogniada.

Głowa musi być proporcjonalna, z szerokim czołem, płaska i dobrze noszona. Uszy nieduże, najlepiej proste, zwrócone ku przodowi. Oko żywe, odpowiednio duże i wyraziste. Nozdrza duże, szeroko otwarte. Szyja proporcjonalna, dobrze osadzona, zaokrąglona.

Przód dobrze rozwinięty i umięśniony, pierś szeroka i głęboka, a łopatka ustawiona skośnie.

Grzbiet krótki i umięśniony, dobrze związany z łopatką.

Nerka silnie umięśniona, a zad rozłupany.

Stawy duże, suche, wyraziste, ścięgna uwydatnione.

Kopyta o rogu zdrowym i twardym. Koronka czysta i sucha.

Poprawna pionowa postawa kończyn z właściwym ustawieniem stawów, warunkująca harmonijny ruch i prawidłową ich pracę.

Ruch energiczny, obszerny i elastyczny. Stęp i kłus swobodne i wydajne, co gwarantuje łatwość przemieszczania się. Takt wyraźny, słyszalny (donośny).

Wzrost konia ardeńskiego musi zawierać się w przedziale 152–166 cm.

Konie te powinny charakteryzować się żywym temperamentem i łagodnym charakterem.

Podsumowując, koń ardeński powinien mieć ciało, które można zmieścić w kwadrat pomiędzy punktami: łopatka-zad-ziemia, przy nadpęciach ustawionych jak najbardziej pionowo. Koń ardeński musi być krępy, o wyrazistej głowie, suchych nogach i poprawnych chodach.

Minimalne wymagania co do wartości użytkowej:

- wstępna próba użytkowości zaprzęgowej zaliczona na co najmniej 3 pkt. (obowiązkowa dla ogierów przed wpisaniem do księgi, w wieku 2,5–3,5 lat)
- zasadnicza polowa próba użytkowości zaprzęgowej zaliczona na co najmniej 3 pkt. (obowiązkowa dla ogierów w wieku 4–6 lat)

4. Wielkość populacji ogierów i klaczy konieczna do prowadzenia pracy hodowlanej

Obecna populacja koni o pochodzeniu ardeńskim w Polsce wynosi ok. 260 klaczy i 40 ogierów, wykazując stałą tendencję wzrostową. Uwzględniając konieczność utrzymania na odpowiednim poziomie zróżnicowania genetycznego, można przyjąć, że na tym etapie jest ona wystarczająca

do prowadzenia pracy hodowlanej nad koniem rasy arden polski. Stały import materiału hodowlanego z zagranicy także będzie zasilać aktywną populację hodowlaną i wpływać na jej różnorodność genotypową. Zakładana wielkość populacji po upływie 5–7 lat, od wejścia w życie programu, powinna wynosić ok. 500–600 klaczy i 50–80 ogierów. Przyjmuje się, że będzie ona systematycznie wzrastać do poziomu, jaki wynikać będzie z zainteresowania hodowlą koni tej rasy wśród polskich hodowców.

5. Metody osiągnięcia celu hodowlanego i zakres oceniania wartości użytkowej

Dla osiągnięcia celu hodowlanego realizowane będą następujące elementy pracy hodowlanej wynikające z uczestnictwa ogierów i klaczy w Programie hodowlanym koni arden polski:

5.1. System identyfikacji koni, ewidencja i dokumentacja hodowlana.

Podstawą identyfikacji koni jest opis umaszczenia oraz znaków szczególnych (np. wicherki na sierści) zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) Nr 504/2008 z dnia 6 czerwca 2008 wykonującym dyrektywę Rady 90/426/EWG i 90/427/EWG w odniesieniu do metod identyfikacji koniowatych (Dz. Urz. UE L 149 z 07.06.2008, str. 3) i ustawą z dnia 2 kwietnia 2004 r. o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (Dz. U. z 2008 r. Nr 204, poz. 1281 oraz z 2009 r. Nr 116, poz. 976,).

Podstawowa identyfikacja koni rasy arden polski, wymagana przy wystawieniu „Paszportu konia”, polega na opisie słownym, graficznym i wszczępieniu transpondera po lewej stronie szyi zgodnie z rozporządzeniem Komisji (WE) Nr 504/2008, ustawą o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz instrukcją prowadzącego księgę.

Podstawowa ewidencja i dokumentacja hodowlana będzie prowadzona przez podmiot prowadzący Księgę Stadną Koni Rasy Arden Polski w postaci indywidualnych kartotek koni oraz zbiorów komputerowych (zgodnie z zasadami określonymi przez prowadzącego Księgę). Uzupełnianie danych będzie dokonywane przez uprawnione osoby wyznaczone przez prowadzącego Księgę.

5.2. Ocena wartości użytkowej

Wartość użytkowa koni arden polski będzie oceniana:

- 1) na podstawie prób użytkowości
- 2) na pokazach, wystawach i czempionatach

Przeprowadzane będą 2 rodzaje prób użytkowości:

- próba zaprzęgowa wstępna
- zasadnicza polowa próba zaprzęgowa

Zasady przeprowadzania prób użytkowości zawarte są w załączniku nr 2 do niniejszego Programu Hodowli Koni Rasy Arden Polski.

5.3. System selekcji

Dla koni dopuszczonych do programu hodowlanego stosowana będzie selekcja zootechniczna, indywidualna, dwuetapowa, metodą niezależnych poziomów brakowania:

I etap selekcji - na podstawie eksterieru i rozwoju fizycznego

II etap selekcji - na podstawie wyników prób użytkowości oraz wyników użytkowości rozplodowej.

5.4. System kojarzeń uwzględniający zachowanie zmienności genetycznej, zapobieganie nadmiernemu wzrostowi inbredu oraz kompensacji cech.

Dla zachowania zmienności genetycznej dążyć się będzie do zrównoważonego kontynuowania i rozwoju linii męskich (rodów) i linii żeńskich (rodzin), jakie obecnie można wyodrębnić w hodowli koni tej rasy w Polsce i w innych krajach.

Okresowo, tzn. co 6 lat prowadzone będą analizy mające na celu śledzenie rozwoju poszczególnych linii w Polsce oraz ocenę ich wartości.

Zaleca się prowadzenie komputerowego obliczenia potencjalnego inbredu dla różnych kombinacji kojarzeń, które będą uwzględniane w planach kojarzeń poszczególnych ogierów z dostępnymi klaczami. Ponadto, na podstawie komputerowej analizy rodowodów, typowane będą osobniki szczególnie cenne dla utrzymania zmienności genetycznej oraz odznaczające się wysoką wartością hodowlaną.

W hodowli ardena polskiego nie dopuszcza się kojarzeń kazirodznych typu: ojciec x córka, syn x matka, pełne rodzeństwo i półrodzeństwo.

6. Metody szacowania wartości hodowlanej

Na podstawie wyników prób użytkowości dla poszczególnych koni mogą być sporządzane diagramy przedstawiające wartości bezwzględne i odchylenia wartości uzyskiwanych przez danego osobnika od wartości średnich, podane w jednostkach odchylenia standardowego.

Diagramy będą opracowywane w 2 układach:

- 1) na podstawie użytkowości własnej
- 2) na podstawie użytkowości potomstwa

Szczegółowe szacowanie wartości hodowlanej może być prowadzone w oparciu o model osobniczy wielocechowy.

W modelu uwzględniane będą następujące czynniki środowiskowe: ośrodek hodowlany lub hodowca, rok urodzenia konia, rok przeprowadzania oceny wartości użytkowej, wiek konia przy ocenie wartości użytkowej, długość okresu treningu konia przed próbą wartości użytkowej.

Cechami ocenianymi w modelu osobniczym mogą być: czas uzyskany na dystansie 1 km w stępie i kłusie oraz długość kroku w stępie i kłusie.

7. Zasady oceny efektywności działania programu hodowlanego

1. Efektywność realizacji programu ocenia Komisja Księgi Stadnej.
2. Efektywność realizacji programu sprawdzana jest m.in. poprzez:
  - 1) monitorowanie liczebności populacji, w tym: w poszczególnych województwach,
  - 2) sprawdzanie prawidłowości:
    - prowadzenia dokumentacji hodowlanej,
    - oceny wartości użytkowej własnej (w cyklu rocznym),
    - oceny wartości użytkowej potomstwa (w cyklu 3 letnim)
  - 3) określanie skuteczności i zasięgu akcji promocyjnej dla koni tej rasy,
  - 4) po 7 latach od wejścia w życie programu, na podstawie prowadzonej oceny wartości użytkowej, określanie stabilizacji pożądanych cech w tej rasie.

Załącznik nr 1

Regulamin wpisu do Księgi Stadnej Koni Rasy Arden Polski

1. W księdze stadnej ardena polskiego prowadzi się tylko dział główny księgi (G) oddzielny dla ogierów i klaczy.

a/ dział główny księgi klaczy, zwany dalej księgą główną klaczy (G);

d/ dział główny księgi ogierów, zwany dalej księgą główną ogierów (G)

Żrebięta hodowlane spełniające rodowodowe warunki wpisu do księgi, są wpisywane do księgi pod matkami. Numer UELN jest tożsamy z numerem wpisu do księgi pod matką.

2. Do księgi głównej (G) koni rasy arden polski wpisuje się z urodzenia:

Ogierki, które pochodzą z kojarzenia:

a) ogiera wpisanego do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej (Francja, Belgia, Szwecja, Luksemburg) lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

b) klaczy po ojcu wpisanym do:

- KS ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej (Francja, Belgia, Szwecja, Luksemburg) lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

i posiadają minimum 6/8 rodowodu ardeńskiego

Klaczki, które pochodzą z kojarzenia:

a) ogiera wpisanego do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej (Francja, Belgia, Szwecja, Luksemburg) lub uznanego przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

b) klaczy po ojcu **lub** matce wpisanym do:

- księgi stadnej (KS) ardena polskiego
- zagranicznej KS koni rasy ardeńskiej (Francja, Belgia, Szwecja, Luksemburg) lub uznanych przez zagraniczną księgę stadną
- KS polskiego konia zimnokrwistego (rasa ardeńska)

i posiadają minimum 6/8 rodowodu ardeńskiego

3. Ogiery i klacze poddawane ocenie wartości użytkowej spełniające wymagania określone w programie hodowlanym otrzymują numer dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi, osobny dla ogierów i klaczy.
4. Koń wpisany do jednej księgi nie może być jednocześnie wpisany do innej księgi, bądź przenoszony z księgi do księgi.
5. Wpisu do księgi arden polski dokonuje specjalista upoważniony przez prowadzącego księgę posiadający zaświadczenie wydane przez prowadzącego księgę (po zdaniu egzaminu przed komisją powołaną przez prowadzącego księgę), na pisemny wniosek właściciela.
6. Prowadzący księgę powołuje Komisję Księgi Stadnej. Komisja reprezentuje hodowców tych koni. W jej skład powołuje się uznane autorytety z dziedziny hodowli i użytkowania koni ras polski koń zimnokrwisty i arden polski.

Komisja:

- kontroluje prawidłowość wpisu koni do księgi i rozstrzyga sporne kwestie;
- kontroluje i ocenia efektywność działania programu hodowlanego;
- w miarę potrzeb wnioskuje do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi o wprowadzanie zmian w programie hodowlanym.

W uzasadnionych przypadkach Komisja Księgi Stadnej, kierując się dobrem hodowli, ma prawo podjąć decyzję o wpisie do księgi stadnej ogiera lub klaczy, które nie spełniły wszystkich wymogów programu hodowlanego, pod warunkiem że:

- a. Komisja Księgi Stadnej pisemnie potwierdzi i uzasadni wyrażenie zgody na wpis do księgi stadnej tego ogiera lub klaczy, wskazując na ich cechy, które przemawiają za dokonaniem takiego wpisu,
  - b. zarówno ojciec jak i matka tego ogiera lub klaczy zostali wpisani do części głównej księgi hodowlanej,
  - c. u tego ogiera lub klaczy nie stwierdzono wad dyskwalifikujących z hodowli, których katalog został zawarty w Regulaminie wpisu do księgi stadnej koni rasy arden polski, punkt 12.
7. Ogiery i klacze dopuszczone do programu hodowlanego mogą być umieszczone w publikacji wydawanej drukiem przez prowadzącego księgę.
Konie wpisane do księgi stadnej ardena polskiego przyjmują nazwę „arden polski” („ard. pol”)
  8. Do użycia w programie hodowlanym dopuszcza się konie wpisane do księgi stadnej koni rasy arden polski, konie wpisane lub uznane przez zagraniczną księgę koni rasy ardeńskiej lub konie pochodzące po rodzicach rasy ardeńskiej wpisanych do księgi stadnej rasy polski koń zimnokrwisty.
  9. Klacz, od której pochodzi źrebię, musi w momencie stanowienia mieć skończone 27 miesięcy.

10. Do użycia w programie hodowlanym mogą być dopuszczone konie nieurodzone w Polsce, wpisane do uznanej księgi koni rasy ardeńskiej, które:
- posiadają oryginał świadectwa pochodzenia i wpisu do uznanej księgi stadnej koni ardeńskich
  - posiadają paszport wydany przez prowadzącego uznaną księgę zawierający opis słowny i graficzny oraz badania markerów genetycznych potwierdzające pochodzenie konia
  - ogiery zostaną poddane próbie dzielności, jeśli ocena ta nie została przeprowadzona w kraju pochodzenia
  - ogiery w ocenie pokroju stosowanej w Polsce uzyskają min. 81 pkt. bonitacyjnych, w tym 14 za kłode, 8 za kopyta i 16 za ruch
11. Ardeny polskie aby mogły być dopuszczone do użycia w programie hodowlanym muszą:
- a) Ogier:
- spełniać warunki rodowodowe określone w pkt. 2
  - mieć skończone minimum 27 miesięcy i być bardzo dobrze rozwinięty
  - mieć minimum 155 cm wzrostu
  - uzyskać w ocenie pokroju minimum 79 pkt. bonitacyjnych
- Typ – max 15
- Głowa i szyja – max. 5
- Kłoda – max. 15
- Kończyny przednie max. 10
- Kończyny tylne – max. 10
- Kopyta – max. 10
- Stęp – max. 10
- Kłus – max. 10
- Ogólne wrażenie – max. 15
- mieć potwierdzone pochodzenie badaniami DNA
  - zdać próbę użytkowości przed dopuszczeniem do programu hodowlanego, a następnie w wieku 4-6 lat zdać właściwą próbę zaprzęgową.
- b) Klacz:
- spełniać warunki rodowodowe określone w pkt. 2
  - mieć skończone minimum 30 miesięcy i być bardzo dobrze rozwinięta- urodzić jedno źrebię lub być pokryta
  - mieć minimum 152 cm wzrostu
  - uzyskać w ocenie pokroju minimum 75 pkt. bonitacyjnych

– mieć potwierdzone pochodzenie badaniami DNA.

12. Do użycia w programie hodowlanym nie mogą być dopuszczone konie, u których stwierdzono:

- 1) obustronną ślepotę,
- 2) nieprawidłową budowę szczęki (tzw. karpiowaty lub szczupaczy zgryz),
- 3) jedno lub obustronne wnetrostwo,
- 4) szpat kostny,
- 5) zajęczaka,
- 6) konie, które uzyskały mniej niż połowę maksymalnej liczby punktów przy ocenie kłody, nóg przednich, tylnych, kopyt i ruchu. O dyskwalifikacji decyduje przyznanie mniej niż połowy punktów nawet za jeden z w/w elementów oceny.

13. Konie dopuszczone do użycia w programie hodowlanym, po ukończeniu 5-go roku życia, powinny być poddane weryfikacji wymiarów i oceny pokroju.

14. Przed dopuszczeniem konia do użycia w programie hodowlanym należy:

- sprawdzić tożsamość konia (identyfikacja) przez porównanie zgodności danych zawartych w „Paszporcie konia”, szczególnie opisu umaszczenia, odmian, wieku oraz innych znaków identyfikacyjnych ze stanem faktycznym oraz odczytanie numeru wszczepionego transpondera i porównanie z numerem transpondera zamieszczonym w „Paszporcie konia”.
- źrebię powinno być zidentyfikowane pod matką, na podstawie świadectwa pokrycia klaczy (lub świadectwa unasienniania klaczy), przed dniem 31 grudnia roku, w którym się urodziło lub w terminie 6 miesięcy od daty urodzenia, w zależności od tego, która z dat przypada później. Zaleca się dokonywanie opisu nie wcześniej niż po ukończeniu przez źrebię 2 miesięcy. Identyfikacja musi być przeprowadzona zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami krajowymi i Unii Europejskiej w tym zakresie.

Przy dopuszczaniu ogiera i klaczy do programu hodowlanego należy:

- sprawdzić prawidłowość rozwoju konia i stwierdzić brak objawów chorobowych; w przypadku zaistnienia wątpliwości można zażądać świadectwa lekarza weterynarii;
- wykonać podstawowe pomiary konia (wysokość w kłębie, obwód klatki piersiowej obwód nadpęcia);
- przeprowadzić ocenę pokroju wg skali 100-punktowej
- przy dopuszczaniu ogiera do użycia w programie sprawdzić wynik próby użytkowości;
- przy dopuszczaniu pokrytych klaczy do użycia w programie sprawdzić „Świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy”.

15. Dla konia zakwalifikowanego do użycia w programie hodowlanym należy założyć kartotekę i nadać numer dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi.
16. Kartoteki muszą być przechowywane w archiwum przez okres 25 lat.
17. Prowadzący księgę wydaje właścicielowi: „Paszport konia”, a po dopuszczeniu konia do użycia w programie - „Świadectwo dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi klaczy” lub „Świadectwo dopuszczenia do programu hodowlanego/wpisu do księgi ogierów”. Do dokumentów tych należy wpisać numer identyfikacyjny konia (UELN).
18. „Świadectwo dopuszczenia klaczy do programu hodowlanego”, „Świadectwo dopuszczenia ogiera do programu hodowlanego” oraz kartotekę konia podpisuje i stawia imienną pieczęć upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista, który dokonał dopuszczenia do programu hodowlanego.
19. W przypadku zniszczenia lub zagubienia wydanych właścicielom dokumentów hodowlanych: „Świadectwo dopuszczenia klaczy do programu hodowlanego/wpisu do księgi klaczy”, „Świadectwo dopuszczenia ogiera do programu hodowlanego/wpisu do księgi ogierów” i „Paszport konia”, prowadzący księgę może wydać duplikat na pisemny wniosek właściciela. Można wydać tylko jeden duplikat każdego z tych dokumentów. Wydanie duplikatu musi być odnotowane w karcie klaczy lub ogiera i w bazie danych.
20. Podstawowym dokumentem stwierdzającym pochodzenie konia jest „Paszport konia”, wydawany przez prowadzącego księgę, zawierający rodowód wypełniony na podstawie „Zgłoszenia konia do rejestru” z załączonym „Świadectwem pokrycia/unasienniania klaczy”. W wyjątkowych sytuacjach Komisja Księgi Stadnej, na wniosek właściciela i na jego koszt, może wyrazić zgodę, aby zawarty w paszporcie rodowód został wypełniony na podstawie badań markerów genetycznych, potwierdzających pochodzenie konia po obojgu rodzicach.
21. Od właściciela każdego konia dopuszczanego do użycia w programie hodowlanym lub źrebięcia, któremu wystawia się paszport, prowadzący księgę może zażądać potwierdzenia pochodzenia poprzez badanie grup krwi lub innych markerów genetycznych. Koszty badań pokrywa właściciel konia. W przypadku zgodności pochodzenia prowadzący księgę refunduje właścicielowi koszty badań.
22. Nazwa nadana źrebięciu przy wystawianiu „Paszportu konia” winna zaczynać się na pierwszą literę nazwy matki. Nazwa może być jedno lub wielocłonowa.
23. „Świadectwo pokrycia klaczy” - źródłowy dokument hodowlany - na pierwszej stronie wypełniane jest przez posiadacza ogiera dopuszczonego do programu hodowlanego.
24. Osoba uprawniona dokonująca zabiegu, po wykonaniu zabiegu sztucznego unasienniania, wystawia „Świadectwo unasienniania klaczy” i dostarcza je podmiotom wskazanym w dokumencie.

25. „Świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy” zatrzymuje się po wydaniu „Paszportu konia” i należy przechowywać je przez okres 25 lat.
26. Klacz poddana zabiegowi sztucznego unasienniania musi mieć, przed wyźrebieniem, określone DNA.
27. Przed wydaniem „Paszportu konia” z wpisanym pochodzeniem, źrebię urodzone w wyniku sztucznego unasienniania musi mieć potwierdzone rodzicielstwo poprzez badanie DNA.
28. Przy stanowieniu klaczy poza granicami kraju, należy przy opisie źrebięcia urodzonego w Polsce przedstawić świadectwo pokrycia/unasienniania klaczy, rodowód ogiera wydany przez księgę stadną oraz dokument stwierdzający dopuszczenie ogiera do użycia w programie hodowlanym w Polsce. O dopuszczeniu ogiera do użycia w programie hodowlanym decyduje Komisja.
29. Znajdujące się na odwrocie „Świadectwa pokrycia/unasienniania klaczy” – „Poświadczenie urodzenia źrebięcia” wypełnia upoważniony przez prowadzącego księgę specjalista.
30. Dopuszcza się sztuczne unasiennianie i embriotransfer zarodków zgodnie z przepisami ustawy z dn. 29 czerwca 2007 roku o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 133, poz. 921, z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie materiału genetycznego wykorzystywanego w rozrodzie zwierząt gospodarskich (Dz. U. Nr 209, poz. 1610) oraz wewnętrzną instrukcją prowadzącego księgę.
31. Ogiery i klacze, hodowli krajowej i importowane, dopuszczone do programu hodowlanego koni rasy arden polski muszą mieć potwierdzone pochodzenie po obojgu rodzicach za pomocą badania markerów genetycznych.

Załącznik nr 2

Metodyka oceny wartości użytkowej koni rasy arden polski

1. Ogierzy w wieku 2,5-3,5 lat, przed dopuszczeniem do użycia w programie hodowlanym należy poddawać obowiązkowo polowej próbie zaprzęgowej według następującego programu:

1) Próbę przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach o masie 500-600 kg. Ogiera zaprzęgają do wozu nie więcej niż 3 osoby. Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia, brutalne użycie bata powoduje dyskwalifikację. Opór uzyskuje się poprzez zastosowanie specjalnych podkładek oporowych lub innych urządzeń oporowych.

Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi, o nieubitej nawierzchni lub plac o luźnej strukturze podłoża. Aby nie obciążać gwałtownie konia i stworzyć mu warunki wdrożenia do stopniowego zwiększającego się wysiłku, najazd na wyznaczony odcinek próby odbywa się wozem bez podkładek oporowych.

2) Właściwa próba podzielona jest na trzy odcinki, z trzema krótkimi (około 15 sek.) przerwami między każdą jazdą. Pierwszy odcinek próby (8-10 m) wykonuje się przy podłożonej podkładce oporowej pod jedno z tylnych kół. Po zatrzymaniu konia, wykorzystując przerwę, pomocnik sędziego podkłada pod drugie tylne koło drugą podkładkę. Drugi odcinek próby wynosi 5-8 m. Następnie wyciąga się podkładki oporowe i koń rusza z pustym już wozem.

3) W próbie tej nie należy wymagać od konia szczytowych wysiłków, a wynik jej ocenić na podstawie chęci konia do uciągu i jego zachowania w czasie próby.

Punktuje się za sposób ciągnięcia, za każde ruszanie z miejsca, przy czym szczególną uwagę należy zwrócić na zachowanie się konia przy trzecim ruszaniu z pustym już wozem.

Punkty przyznaje się według poniższej tabeli.

5 pkt - koń ciągnie chętnie i z łatwością pokonuje opór, trzy razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż,

4 pkt - koń ciągnie chętnie, ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania,

3 pkt - koń ciągnie chętnie, ale z pewnym szarpaniem,

2 pkt - koń ciągnie z szarpaniem, z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania, przy ruszaniu z pustym wozem kręci się i jest niespokojny,

1 pkt – koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu z podłożoną jedną podkładką oporową,

dyskwalifikacja – koń szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia wozu z podłożoną jedną podkładką, cały czas zachowuje się nerwowo.

2. Ogierzy w wieku 4-6 lat poddawać obowiązkowo polowej próbie zaprzęgowej według następującego programu:

1) Warunki techniczne próby:

a) Próba użytkowości składa się z 3-ch części:

- próby szybkości w kłusie,
- próby szybkości w stępie,
- próby ciągnięcia i zachowania się konia podczas ruszania i ciągnięcia.

b) Do zdania próby wymagane jest wykonanie warunków we wszystkich trzech jej częściach. Koń, który nie wykona warunków choćby jednej części próby, podlega dyskwalifikacji i w dalszych próbach nie bierze udziału. Ogiera zaprzęgają do wozu nie więcej niż 2 osoby.

c) Próby w stępie i kłusie powinny się odbywać na spokojnej, nieruchliwej szosie (będącej w dobrym stanie) na odcinku bez zakrętów i wzniesień.

Próba siły - na równym placu lub drodze gruntowej, dającej odpowiednie oparcie dla nóg ciągnącego konia.

2) Próba szybkości w kłusie.

Koń powinien przebyć 1 km w wozie bez obciążenia, jedynie z woźnicą i arbitrem. Do arbitra należy mierzenie czasu, kontrola ruchu konia (czy nie zagalopował) oraz sprawdzenie, czy woźnica nie używa bata.

Punktuje się za uzyskany czas według podanej poniżej tabeli.

Od uzyskanych punktów odejmuje się punkty karne za przejście konia w galop.

Punktacja za czas:

Punktów	Czas
7	Poniżej 3'00"
6	3'00" - 3'10"
5	3'11" - 3'20"
4	3'21" - 3'30"
3	3'31" - 3'40"
2	3'44" - 3'50"
1	3'51" - 4'10"
Dyskwalifikacja	Powyżej 4'10"

Punkty karne za przejście konia w galop:

- za każde przejście w galop do 4 foule włącznie - 1 pkt.
- za każde przejście w galop do 8 foule włącznie - 2 pkt.
- za każde przejście w galop powyżej 8 foule włącznie - 3 pkt.

Uwaga: Przejście w galop nie dyskwalifikuje konia.

3) Próba w stępie z obciążeniem.

Koń musi przebyć stępem dystans 1 km w wozie z obciążeniem równym 200 % ciężaru konia (wraz z ciężarem wozu, woźnicy i sędziego).

Punktacja za czas:

Punktów	Czas
7	poniżej 8'00''
6	8'00'' – 8'25''
5	8'26'' – 8'50''
4	8'51'' – 9'15''
3	9'16'' – 9'40''
2	9'41'' – 10'05''
1	10'06'' – 10'30''
Dyskwalifikacja	powyżej 10'30''

Punkty karne za przejście konia w kłus:

- za każde przejście w kłus do 5 kroków włącznie - 1 pkt.
- za każde przejście w kłus 10 kroków włącznie - 2 pkt.
- za każde przejście w kłus powyżej 10 kroków włącznie - 3 pkt.

Uwaga: Przejście w kłus nie dyskwalifikuje konia.

4) Próba siły i chęci ciągnięcia.

Próbie przeprowadza się w wozie konnym na ogumionych kołach. Wóz powinien być mocnej konstrukcji i możliwie ciężki (500-700 kg). Opór uzyskuje się poprzez zastosowanie specjalnych podkładek oporowych, lub innych urządzeń oporowych. Do próby należy wybrać odcinek polnej, piaszczystej drogi o nie ubitej nawierzchni lub plac o luźnej strukturze podłoża.

Aby nie obciążać gwałtownie konia i stworzyć mu warunki wdrożenia do stopniowego, zwiększającego się wysiłku, najazd na wyznaczony odcinek próby odbywa się nie obciążonym wozem (bez podkładek oporowych).

Właściwa próba podzielona jest na trzy odcinki z trzema krótkimi, około 15 sek. przerwami między każdą jazdą. Pierwszy odcinek próby (8-10 m) wykonuje się przy podłożonej podkładce oporowej pod jedno z tylnych kół. Po zatrzymaniu konia - wykorzystując przerwę - pomocnik sędziego podkłada pod drugie tylne koło, drugą podkładkę. W czasie pokonywania drugiego odcinka drogi (5-8 m) należy zwrócić uwagę, czy koń włożył w pokonanie oporu duży, możliwie maksymalny wysiłek. Jeżeli koń wykazuje chęć ciągnięcia i możliwość pokonania większego oporu, należy tył wozu odpowiednio obciążyć (na ogół wystarcza 100-200 kg) i ruszyć dalej (5-8 m).

Punktuje się za jakość ciągnięcia, w szczególności chęć do ciągnięcia i zachowanie się konia podczas próby.

Punktacja:

5 pkt - koń ciągnie chętnie, pokonuje opór przy podłożonych 2 podkładkach i obciążonym tyle wozu, 3 razy rusza bez szarpania, spokojnie wkładając się w uprzęż,

4 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym wysiłkiem lub ciągnie nerwowo, ale rusza bez szarpania,

3 pkt - koń ciągnie chętnie (obciążenie jak wyżej), ale z pewnym szarpaniem,

2 pkt - koń ciągnie z szarpaniem (obciążenie jak wyżej), z dużym wysiłkiem, z kilkoma próbami ruszania,

1 pkt - koń kilka razy przykłada się do ciągnięcia z szarpaniem, z cechami nerwowego zachowania się i z trudem pokonuje opór wozu z podłożonymi dwiema podkładkami oporowymi,

dyskwalifikacja – koń szarpie, skręca na boki, skacze, nie chce przyłożyć się do ciągnięcia wozu z podłożonymi dwiema podkładkami, cały czas zachowuje się nerwowo.

Koniom, które uzyskały co najmniej 3 pkt. dodaje się dodatkowo punkty za zachowanie przy zakładaniu uprzęży i zakładaniu do wozu:

2 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, w trakcie próby i po jej zakończeniu,

1 pkt. - o ile koń zachowuje się spokojnie, lecz z pewną (odczuwalną) niechęcią przyjmuje uprzęż i zakładanie do wozu.

Maksymalna ilość punktów do zdobycia za próbę uciągu wynosi 7 pkt.

Ogólny wynik próby dzielności jest sumą wszystkich 3 konkurencji i określa się go w następujący sposób:

Punkty	Wynik próby
18 – 21	Wybitny
14 – 17	B.dobry
9 – 13	Dobry
3 – 8	Dostateczny
poniżej 3	dyskwalifikacja

Bat dozwolony jest tylko do kontrolowania konia. Brutalne użycie bata w którejkolwiek części próby powoduje dyskwalifikację konia. Wskazana jest zachęta głosem.

Ogier, który nie zdał próby, może powtórzyć ją jeszcze raz, w okresie do jednego roku. Niezdanie próby w tym okresie, spowoduje nie przedłużenie pozytywnej opinii o użytkowaniu ogiera w punkcie kopulacyjnym, a w przypadku dalszego używania ogiera w rozrodzie nie uznanie potomstwa za hodowlane.

3. Klacz w wieku 2,5 - 4 lat zaleca się poddawać polowej próbie zaprzęgowej według następującego programu:

W obecności komisji właściciel z pomocnikiem zaprzęgają klacz do lekkiego, ogumionego wozu.

W zaprzęgu klacz rusza stępa i na odcinku 200 m jest oceniana przez komisję. Po zawróceniu stępem w oznaczonym miejscu, klacz pokonuje kłusem odcinek o długości 200 m, również oceniany przez komisję. W oznaczonym miejscu przed komisją klacz przechodzi do stępa i zatrzymuje się. Po zatrzymaniu należy ruszyć stępem.

Komisja dokonuje oceny wg poniższej tabeli:

L.p.	Cecha	Ocena	Mnożnik
1.	Charakter i zachowanie się	0-10 pkt	X2
2.	Styl ruszenia, zatrzymanie, nieruchomość	0-10 pkt	X2
3.	Stęp	0-10 pkt	X3
4.	Kłus	0-10 pkt	X3

Skala ocen co 0,5 pkt. Klacz zdaje próbę jeżeli uzyska min. 50 pkt.

Załącznik nr 3

Kategoryzacja ogierów rasy arden polski

1. Kategoria C

Kategorię C otrzymuje każdy ogier dopuszczony do programu hodowlanego.

2. Kategoria B

Kategorię B najwcześniej w wieku 4 lat, ale nie wcześniej niż po drugim sezonie kopulacyjnym, otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

- zaliczenie właściwej próby dla ogierów 4 letnich i starszych,
- bonitacja minimum 79 pkt.
- opisanych 10 sztuk potomstwa z oceną 15 i więcej punktów.

3. Kategoria A

Kategorię A najwcześniej w wieku 7 lat, ale nie wcześniej niż po czwartym sezonie kopulacyjnym otrzymuje ogier po spełnieniu następujących warunków:

- wcześniej kategoria B
- bonitacja minimum 80 pkt.
- pięć sztuk potomstwa dopuszczonego do programu hodowlanego (ogierzy i klacze).

Nowym zasadom kategoryzacji podlegają wszystkie ogierzy rasy arden polski, bez względu na rok wpisu do księgi lub dopuszczenia do programu hodowlanego, z wyjątkiem ogierów, które uzyskałyby kategorię niższą niż dotychczasowa.